

Transkulturální psychiatrie

Transkulturální psychiatrie je součástí sociální psychiatrie. Začala se konstruovat v polovině **20. století**. Studuje podobnosti a rozdílnosti duševních poruch v různých kulturách. Zkoumá výskyt a rozložení duševních nemocí v různých částech světa, jejich klinický obraz ve vztahu k sociálním a kulturním faktorům, formy léčení v různých prostředích a postoje společnosti k duševně nemocným.^[1]

Svrázné kulturně podmíněné jednotky

Whitico (windigo)

Tato psychotická porucha byla popsána u Eskymáků z Hudsonova zálivu. Mezi projevy patří nutkání jíst lidské maso, úzkost a přesvědčení, že je jedinec očarován příšerou z ledu a kostí, která žere lidi. Je provázena vegetativními příznaky.

Latah

Porucha se vyskytuje v Malajsii u žen středního a vyššího věku, zpravidla v podřízeném postavení (služebné). Mezi projevy patří echopraxie (napodobování jednání a gest jiných), koprolálie a fugy.

Koro

Vyskytuje se v Číně a jihovýchodní Asii hlavně u mužů, u žen ojediněle. V této oblasti má téměř epidemický výskyt. Jedinci trpí silnou úzkostí, jsou přesvědčeni, že se jejich penis zanořuje do břišní dutiny a že jeho zmizením dojde ke smrti.

- Začíná náhlým děsem, spazmy v břiše a akrocyanózou.
- Vyvolávající faktor může být excesivní nebo abnormální soulož.

V lidové léčbě jsou využívána afrodiziaka pro posílení principu jang (prášek z rohu nosorožce). Dále manželka nebo blízký příbuzný nepřetržitě svírá penis nebo kolem něj uvazují provázek, aby zabránili zmizení.

Ode Ori (Brain fag syndrome)

Byl popisován v Nigérii, u úředníků a studentů, kteří intenzivně studovali.

- Prožívali nepříjemné pocity, že jim hlavou či celým tělem prolézá parazit, syčení a hučení v uších, palpitace, poruchy visu a závratě, úzkost a nevykonnost.

Stavy posedlosti

Jsou popisovány v různých částech světa. Největší výskyt byl ve středověku.

- V Japonsku – posedlost liškou – tvář jedince se mění v lišku.
- Lykantropie – posedlost vlkem, postižení štěkali a vyli na měsíc, vrhali se na lidi, jedli jejich maso a sáli jim krev.
- Voodoo – kult je založený na magickém manipulování s předměty.

Amok

Tento syndrom se vyskytuje hlavně v Africe a v jihovýchodní Asii. Může se vyskytnout jako komplikace malárie, jindy psychogenně. Na jeho vrcholu dochází k přechodné kvalitativní poruše vědomí.

- Počátek – neurastenické příznaky a meditace, poté pohybová bouře, agrese vůči sobě a okolí.
- Nedojde-li k sebevraždě – vyčerpání a stupor, amnézie.

Dhat syndrom (spermatorea)

Vyskytuje se v Indii. Projevuje se obavou ze ztráty semene – masturbací, souloží, polucemi a unikáním do moči. Jedinci si stěžují na ztrátu chuti k jídlu, celkovou slabost, úzkosti a pocity viny.

Pibloktoq (arktická hysterie)

Byl popsán v Grónsku jako stav, který začíná zmateností. Následně dochází k odhazování nebo trhání oděvů, válení se ve sněhu, agitovanosti, echolálii a echopraxii, někdy koprofágií.

Admirál Peary v 19. století posílal inuitské muže na nebezpečné průzkumy na tenký led. Předpokládá se, že mohlo jít o šamanské rituály inuitských žen, které měly ochránit jejich muže.

Problematika přistěhovalců

Přistěhovalci ze zemí s jinou kulturou jsou vystaveni řadě tlaků. U přistěhovalců se vyskytovalo vyšší procento schizofrenií. Později studie tento názor **zpochybnil**.^[1]

Spíše důležité jsou **okolnosti** emigrace:

- Dobrovolně se stěhují hlavně lidé v lepším zdravotním stavu. Mají informace o podmínkách, do kterých se stěhují, a očekávají je.
- Násilně jsou vystěhováni i lidé s různým zdravotním postižením (včetně jedinců se schizofrenií) – tito jedinci se pak v novém prostředí častěji dekompenzují (*sociální zhroucení*).

Důležitá je taky **soudržnost** skupiny. Ve skupině, která k sobě více lne, jsou na tom jedinci lépe a méně často se dekompenzují.

Otázka kultury

Kultura:

- naučené způsoby jednání a myšlení,
- nabízí hotová a ověřená řešení,
- chrání vzory a jednotlivé komponenty společnosti.

Změna kultury

Dochází k nim vlivem společenských událostí či přestěhováním.

- **Krátkodobé změny:** (vojáci, turisté, dělníci, studenti) – lehčí psychické poruchy neurotického rázu s častými somatickými příznaky.
- **Dlouhodobé změny:** může vzniknout tzv. **kulturní šok**, který se postupně projevuje:
  1. nekritické nadšení ze všeho nového,
  2. období rozčarování – jedinec se vrací do minulosti, stýská se mu po starém,
  3. deprese,
  4. obnovení sebedůvěry,
  5. adaptace na nové prostředí = *akulturace*.

Mezinárodní studie

Rozdíly v rozložení psychických poruch ve světě vedly k podezření, že za to můžou rozdílné sociální podmínky. Od 60. let probíhaly sociální mezinárodní studie – např. Mezinárodní pilotní studie schizofrenie (IPSS), později i studie depresí.

- Zjistily, že výskyt psychóz je na celém světě rovnoměrný.^[1]

Terapeutické opatření

Léčba cizince je zvýšeně náročná – jazyková bariéra, neznalost kulturního zázemí, nedostatek objektivních informací, náboženství:

- např. ortodoxní muslimové neradi poslouchají ženy lékařky, vyžadují lékaře muže.

Důležité jsou také genetické rozdíly v odbourávání léků, které mají za následek různou odpověď na psychofarmaka:

- např. lidé z Dálného východu a Afroameričané jsou citlivější a doporučuje se u nich podávání nižších dávek.

Odkazy

Související články

- Etika a kultura

Externí odkazy

- Transkulturální psychiatrie – Wikipedia (https://en.wikipedia.org/wiki/Cross-cultural_psychiatry)
- Transcultural Psychiatry for Clinical Practice – Psychiatric Times (<http://www.psychiatrictimes.com/schizophrenia/transcultural-psychiatry-clinical-practice>)

Převzato z

- BENEŠ, Jiří. *Studijní materiály* [online]. [cit. 08.03.2010]. <<http://jirben.wz.cz>>.

Použitá literatura

- RABOCH, Jiří a Petr ZVOLSKÝ. *Psychiatrie*. - vydání. Galén, 2001. 622 s. ISBN 9788072621408.

Reference

1. RABOCH, Jiří a Petr ZVOLSKÝ. *Psychiatrie*. - vydání. Galén, 2001. 622 s. s. 430–436. ISBN 9788072621408.